

A könyvtárlátogatást követően mindenki belefedezett a lélegzetelállító csíki, gyergyói tájba. Szívünkbe zártuk a Békás-szoros és a Gyilkos-tó hihetetlen szépségeit. A csapat hazafelé Szejkefűrdőn Orbán Balázs síremlékét, Farkaslakán Tamási Áron, Marosvécsen Kemény János és Wass Albert sírját látogatta meg. Útközben Korondon megállva szebbnél szebb népművészeti tárgyakkal válogathatott mindenki. A nagyon jó hangulatú, tartalmas kirándulásra és a szép élményekre sokáig fogunk emlékezni.

Gulyás Lászlóné
az MKE Borsod Megyei Szervezetének titká-
ra

Összefogás a könyvtárakért: Kerekasztal-beszélgetés a szegedi könyvtárosképzésről

Az Összefogás a könyvtárakért – 2003 rendezvénysorozat országos megnyitóját a 120 éves szegedi Somogyi-könyvtárban tartották. Az október 6-ikai nyitókonferenciát követően kerekasztal-beszélgetéshez rendezték át az első emeleti folyóirat-olvasótermet. Ha a körbeült asztal nem is volt kerek, a körbeülő székcsorai kört alkották. A beszélgetést Gyuris György, a Somogyi-könyvtár nyugalmazott igazgatója vezette, résztvevői a szegedi könyvtárosképzés prominens személyiségei voltak: Bakonyi Géza, Hajdu Géza, Hanesz Andrea, Kokas Károly, Mader Béla, Monok István.

Gyuris György az 1951-es népkönyvtári tanfolyamtól kezdve sorolta a szegedi könyvtárosképzés állomásaiba, Hajdu Géza kiegészítésével ismerkedhetett meg a délutáni program meglepően nagyszámú hallgatója a szegedi könyvtárosképzés olykor meglepő fordulataival. Érdekes: levelő tagozaton indult a felsőfokú képzés, Sze-

ged konzultációs központ lett. Azt Monok Istvántól tudjuk: 1989-ben indult a nappali tagozat, s 1995-ben akkreditálták az egyetemi képzést Szegeden, ahol példatértékű integrációja alakult ki a főiskolai és egyetemi tanításnak. Mader Béla oktató helyett inkább munkáltatóként közelítette meg Gyuris György kérdését: az univerzális szakmai tudásra hogyan készít fel az iskola. Még ha bármilyen jól is, a besorolás alapja akkor sem a végzettség, hanem a végzett munka legyen. Kokas Károly az informatikus-könyvtáros dilemmáról beszélt, s furcsa volt épp' tőle hallani, hogy a számítástechnika még ma is gyerekcipőben jár, az persze alapvetően fontos, hogy a könyvtáros szakmai ismereteket elmélyülten sajátítsák el a hallgatók. Kialakult egy ún. szegedi modell a szakpárosításban – erről Monok Istvántól hallhattunk. Szó esett arról is, hol töltsék a könyvtári gyakorlat időszakát a hallgatók. Bakonyi Géza szerint az a jó, ha felét saját intézményben, a másik felét kijelölt (nem választott!) helyen.

Ramháb Mária munkáltatóként közelítve meg a kérdést a képzőhelyek tantervének egyeztetését tartaná szükségesnek, mert szerinte ebben manapság nagy a „változatosság”, pontosabban fogalmazva: azonos végzettség más-más tudásanyagot jelent annak függvényében, ki hol szerzi a diplomáját, s ez megengedhetlen. Egyeztetésre lenne szükség, még akkor is, ha az integráció nagyfokú önállóságot ad a felsőoktatási intézményeknek. (f.)

Küszöbláz

Amikor még fiatal voltam és már könyvtáros, kedvenc szakmai olvasmányaim voltak a könyvtárápítésszettel foglalkozó írárok. Ezek egyikében botlottam bele a „küszöbláz”-ba, mely könyvtári vonatkozásban még szűz egyéneknek szokott fellépni, az építész-könyvtáros-pszichológus szerző szerint kivált akkor, ha a beíratkozásra kiszemelt könyvtár már ránézésre is a zártság, az elzárkózás érzetét kelti. Bezzeg ahol a tervezők nem takarékoskodtak az üveggel s a könyvtár mint nyitott könyv kínálja magát az érdeklődőknek, ott úgyszólván akaratlan mozgással, mondhatni tudat alatt lépheti át a küszöböt a potenciális olvasó, mielőtt még gátlásai manifestálódhatnak. Hogy ez miképpen jelentkezik a visszaúton, a könyvtárból való kilépésnél, azt nem vizsgálta a szerző. Nyilván, mert nem voltak kellő mélységű olvasószolgálati tapasztalatai.

Nem lévén olvasószolgálatos én sem, érthető, hogy inkább csak a fantáziámat mozgatta meg az olvasmányélmény. Szinte látni véltem a könyvtár előtt toporgó (s történetesen férfi) olvasójelöltet, akit a belépésnek már a gondolatára is kiver a küszöbláz. S még jó, ha a kapuban trónoló, küszöbláz-mérővel és küszöbláz-csillapítóval felsze-

relt lázmester, mondhatnám lázfelügyelő, konstatálja a tüneteket, s bülbülszavú könyvtárosnők közreműködésével becsalogatja az illetőt, avagy beparrancsolja, „belül tágasabb!” vezényszóval. Elképzelttem, hogy esetenként még ez sem segít. Ilyenkor nyilván a bedobóember szerepkörét is köteles ellátni a könyvtár input-ügyekért felelős munkatársa.

Minthogy a pécsi egyetemi könyvtárban kezdtem a pályát, közvetlen kapcsolatban a nevezetes Klimógyűjteménnyel, a „küszöbláz” fogalma történelmileg is elmélyülhetett a tudatomban. Klimó György 1774-ből való könyvtárhasználati szabályzata tehet erről, mely ugye így kezdődik: „A könyvtár küszöbét (kiemelés tőlem – meg az asztalostól) titkon át ne lépd. A polcokhoz ne nyúlj. Kérd a könyvet, melyet olvasni óhajtasz.” Manapság is gyakran eszembe jutnak ezek a sorok, de megesik, hogy kissé átvariálom „őket” ekképpen: A könyvtár küszöbét, kérlek, át ne lépd. De ha már itt vagy, a polcokhoz ne nyúlj. Vedd meg a könyvet, amelyet rongálni óhajtasz.

Csak zárójelben: nemrég kis híján in flagranti kaptam egy könyvcsonkítót. Ám amikor észrevette, hogy észrevettem, lezserül az állához emelte a szikéjét, mintha le akarná kapni vele nem létező szakállát. (Azóta az „Őszikék”-ről is az ő szikéje jut az eszembe.) Barátunk, akinek a fejében láthatóan meg sem fordult a fénymásoltatás gondolata, nyilván csak egyike azoknak, akik gondoskodnak arról, hogy a könyvtárban mindig és mindenütt legyenek „ablakos könyvek”. Tulajdonképpen már egy kis különgyűjtemény is kitelnék ezekből a könyvekből, melyeknek a használatához nem kell olvasószemüveg, a szikével nyitott ablakon viszont messze láthatunk, s ha úgy akarjuk, észrevétlenül (magánnyomozók, figyelem!) szemmel tarthatjuk környezetünket. Ráadásul laponként változó kivágásban.

Napjaink használati szabályzatai a könyvtár küszöbéről már aligha tesznek említést. A bevezetőben említett építész-könyvtáros-pszichológus kutatót sem érdekelheti már olyannyira a „küszöbláz”, helyette – meglehet – inkább a „kapuláz” fogalmával operál. Bizonyára megfelelő definícióval is szolgál, miszerint ez a speciális lázféleség nem input, hanem output, a könyvtárból való kimenetelnél jelentkezik, kivált, ha egy elektronikus „kiskapu” érzékelői közt is el kell haladnia a távozónak. Nyilvánvaló, hogy ez a szerkezet (nevezzük horgásznyelven elkapásjelzőnek) főként azokat hozza lázba, akik ilyen vonatkozásban még szűzek, vagyis első ízben próbálkoznak a kölcsönzés nélküli „kölcsönzéssel”. Mindenesetre biztató, hogy viszonylag ritka esemény könyvtárainkban az „éles” riasztás, bár,

valljuk be, gyakran hiba csúszik a nem kis anyagi áldozattal beszerzett berendezés működésébe. Esetenként mondhatni a szellemjárást is érzékeli, más-kor meg rá sem fűtyül arra, hogy (ilyesmi is előfordul) egy határozott testtartással kivonuló hölgy bájai kissé szögletesek, lévén, hogy két sikerkönyv feszül a melltartójában. Meggyőződésem egyébként, hogy a jövőben többfunkciós berendezések kifejlesztésére és könyvtári üzembe állítására kellene koncentrálni. Így több tárca is érdekelt lehet a fejlesztés és beszerzés támogatásában. A „kiskapuk” alapfunkciója továbbra is az állományvédelem lenne természetesen, emellett azonban alkalmassá tehető hallásvizsgálatra, mobil tüdőszűrésre, terheléses EKG-vizsgálat végzésére, mely kiváltképp az „éles” riasztás pillanatában lenne eredményes. És még folytathatnánk a fejlesztésre ösztönző példák sorát, persze nem csak az egészségügy területéről.

Befejezésül még egy kis visszacsatolás a címben is jelzett főtémára, de némiképp más megközelítésben. A könyvtár szolgálati bejárata előtt fellépő küszöbláz mindenekelőtt a kezdő, újonnan belépő könyvtárosok „privilegiuma”. Ha szerencséje van a pályakezdőnek, s „odabent” olyan vezetők és munkatársak bábáskodnak körülötte, akik még emlékeznek arra, hogy ők is voltak beosztottak, illetve pályakezdők, akkor a „láz”, majd a „hőemelkedés” is szinte önmagától elmúlik. Lényegében ugyanez lesz az alaphelyzet mintegy négy évtized elmúltával is, amikor majd az aktív könyvtárosságból való végleges kilépés és az ezt megelőző „küszöbláz” gondjával szembesül az egykori pályakezdő. Ha szerencséje van a búcsúzóknak, s a körülötte tevékenykedő vezetők és munkatársak tudják, hogy nem örökérvényű sem a vezetői beosztás, sem az aktív könyvtárosság, akkor úgyszólván fájdalom- és lázmentes lehet a távozás. Csupán szerencse kérdése lenne mindez, nem lehetne folyamatos és egzakt megoldást találni a problémára? Ha mindössze egy műszaki problémával állnánk szemben, minden bizonytalansággal, hisz csak a megfelelő „kiskaput” kellene megtalálni.

Javasolom, hogy addig is, amíg a mindenki számára megfelelő megoldás megszületik, hagyatkozzunk a lelkiismeretre. Ez mindannyiunkba „be van építve”, s ha odafigyeliünk jelzéseire, akkor eljőhet az az idő, amikor már csak a szakirodalomból tudhatjuk meg, ha egyáltalán tudni akarjuk, hogy mi is az a „küszöbláz”.

Boda Miklós

(Megjelent a Baranyai Könyvtári Infóban,
2002 áprilisában)